ЎЗБЕК
БЕСТСЕЛЛЕРИ

18+

ШАЙТАНАТ

РОМАН

ИККИНЧИ КИТОБ

НОН БЕРГАН ЖОН ОЛМАЙДИ

Тоҳир
Малик

ТОҲИР МАЛИК

ШАЙТАНАТ

РОМАН

ИККИНЧИ КИТОБ

НОН БЕРГАН ЖОН ОЛМАЙДИ

«O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi»
Давлат илмий нашриёти
Тошкент–2018

УЎТ: 821.512.133-31
КБТ 84(5ў)6
М 22

Малик, Тоҳир.

М 22 «Шайтанат»: Роман (2-китоб: Нон берган жон олмайди) Масъул муҳаррир И. Солиҳова – Т.: «O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi» Давлат илмий нашриёти, 2018. – 432 б.

Дунё яралибдики, эзгулик ва ёвузлик мудом инсониятни курашга чорлаб келади. Тоҳир Маликнинг «шайтанат» олами ҳақида ҳикоя қилувчи ушбу асари неча йиллардан буён ўқувчилар эътирофига сазовор бўлиб келмоқда. Жиноятчилар оламининг сир-асрорлари ҳақида сўз юритувчи мазкур асар Сиз ўқувчилар учун ажойиб совға бўлишига ишонамиз.

Асар детектив жанрга ихлосманд китобхонлар учун муносиб туҳфадир.

УЎТ: 821.512.133-31
КБТ 84(5ў)6

ISBN 978-9943-07-637-2

© **«O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi»** Давлат илмий нашриёти, 2018.

МУАЛЛИФДАН

Бисмиллоҳир Роҳманир Роҳийм.

Қаламга хиёнат қилмай яшамоғимда тўғри йўл кўрсатгувчи, ниятларимни амалга оширувимда мадад бергувчи, мендайин ожиз гуноҳкор қулига вақтида жазо бериб, вақтида тавбаларимни қабул этиб, гуноҳларимни кечиргувчи, улуғ устозларга берган неъматларидан менга-да хизматимга яраша насиб этгувчи Аллоҳ таборак ва таолога шукроналар, ҳамду санолар айтмоқ билан бошлагумдир.

Аллоҳнинг мадади ила биринчи китобга сўнгги нуқта қўйганимдан сўнг хийла фурсат ўтди. Асар ўқиғувчига етиб борди. Дашном ҳам, мақтов ҳам эшитиш насиб бўлди. Бу табиий бир ҳол. Ҳеч бир асар барчага баробар маъқул бўлмас. Асарнинг қаеридир бир одамга ёқар, бошқа бировга эса маъқул келмас. Ёзувчи аҳлининг асари ҳам бир фарзанд мисолидадур. Алҳол, фарзандингиз бировга хуш ёқар, бошқага эса ёқмас. Танқидларни тинглаб, тўғри хулоса чиқаришга интилдим. Бу хусусда мазкур иккинчи китобни ўқиб чиқиб, холис бир фикрга келарсиз.

Учрашувларда кўп таклифлар айтишди, ҳатто илтимослар қилишди: «Элчинни ўлдирманг, шунча кулфат у учун етарли эмасми?», «Асадбекни ўлдирманг...» Шунга ўхшаш гаплар. Мен уларга аниқ жавоб ёки ваъда бера олмадим. Чунки асардаги қаҳрамонларга мен ҳукм чиқармайман. Ҳукм воқеалар ривожига қараб бўлади.

Кўпчилик асарда ўзига таниш одамларни кўрибди. «Асадбек фалончими?», «Элчин пистончими?» деб сўрашди. Азизларим, бу шунчаки бир тасодиф. Тахминларингизда асос йўқдир. Ҳаётда ҳам кимдир кимгадир ўхшайди-ку? Бировга ўхшатсангиз ҳам, айнан шу одам, деган қарорга келманг. Ўқий бошлаганингиз мазкур иккинчи китобда ҳам тасодифларга дуч келсангиз, ажабланманг.

Бу асарни ҳам тоқат билан ўқиб чиқишингизда Аллоҳ сизларга мададкор бўлсин. (Биринчи нашрга ёзилган сўз бошидан)

Бисмиллоҳир Роҳманир Роҳийм.
Ал-йавма нахтиму ала афваҳиҳим ва тукаллимуна айдиҳим ва ташҳаду аржулуҳум бима кану йаксибуун[1]

* * *

Бир дев бор ичимда, асти пинҳон бўлмас,
Бошини эгмак анинг осон бўлмас.
Имон не эканлигин англатсам ҳам,
Кофир у ашаддий, ҳеч мусулмон бўлмас.

Шайх Нажмиддин Кубро

I Б О Б

Қамал ҳолатининг якуни

1

...Юқоридан туриб қараганида дарё суви тиниқ, сокин оқаётгандай эди. Сувни кўрди-ю, ташналик азоби яна забтига олди. Ҳаяжон билан «сув!» деб бақиргиси келади, аммо ташна лабларини жон тарк этиб бўлган. Харсангтошларни оралаб тезроқ пастга тушмоқни истайди, лекин жон тарк этган оёқлар энди ўзига бўйсунмайди. Бўйсунмаса-да, жонсиз оёқлар уни дарёга элтади. Бироқ ташна лабларга сув тегмайди. Тепадан қараганида кўринган тиниқ сувдан асар ҳам йўқ. Дарё қуриб қолган (Наҳот етиб келгунимча қуриб битди, деб ўйлади у), унда-бунда кўлмаклар кўзга ташланади. Кўлмаклардаги сувни ичиб бўлмайди – сасиб ётибди. Унинг кўзлари каттароқ кўлмакдаги илонга тушди. Йўғонлиги ўқловдек ҳам келмайди. Ажиб манзара! Илон бир балиқни ўлжа қилиб юта бошлаган-у ҳалқумининг кичиклигини ҳисобга олмаган. Оқибатда балиқнинг ярмигина илон оғзида – дам-бадам жон аччиғида думини асабий равишда силкийди. Балиқ ночор, илон эса ундан-да ночор – ютиб юта олмайди, қўйиб қўя олмайди. Балиққа раҳми

[1] *М а з м у н и   б у д и р: Бу кун Биз уларнинг оғизларини муҳрлаб қўюрмиз ва бизга уларнинг қилиб юрган ишлари ҳақида уларнинг қўллари сўзлар ва оёқлари гувоҳлик берур. («Ёсин» сурасидаги оят маъноси. Алоуддин Мансур таржимаси.)*

келди. Уни илон оғзидан юлиб олмоқчи бўлди. Шу ният-да энгашганида бир шовқин эшитилди – худди тунука том устига шағал ағдарилгандай бўлди. У чўчиб атроф-га аланглади. Ажиб манзара! Дарёнинг қуйи томони-да кўринган сел оқими ўркач-ўркач тўлқинлари билан юқорига қараб бостириб келарди. У қочмоққа шайланди. Жонсиз оёқлари бўйсунмади.

– Сувдан шунчалик қўрқасанми? – деди кимдир.

Кимдир... ким айтди бу гапни? Назарида балиқ айтган-дай бўлди.

– Сузишни билмайман, – деб ўзини оқлади.

– Сузишни билмасанг бу тескари дарёга нима учун кел-динг?

– Чанқадим.

– Сен бу дарёлардан сув ича олмайсан. Қочма. Ташна-ликдан ўлгандан кўра сувга бўкиб ўлганинг яхши эмасми?

– Аҳмоқ! Сен ўзингни ўйла!

– Мен сузишни биламан. Аммо шу сувда ўламан...

У тошларга тирмаша бошлади. Оёқларига харсанг боғлангандай – илгарилаши оғир, жуда оғир. Қаёқдан қувват келди, билмайди, ҳар ҳолда сел оқимидан қутулиб олди. Ҳозиргина тирмашаётгани харсангтошлар баланд минора ғиштларига айланди. Минора тепасидаги шаффоф идишда сув бор эди, сув! У минора тепасига етай деганида, ғиштлар анор доналаридай тўкилди. У тубсизлик сари учди. Нафаси қайтди. Онаси «бахтсизликка учрасанг «Ла илаҳа иллАллоҳ» деб айтгин», деган эди. Бу ўгитни қарийб унутган ҳам эди. Ҳозир, юраги қинидан чиқаёзган ҳолда қоронғи бўшлиқ сари учиб бораётганда шу калимани эс-лади. Айтмоқчи бўлди, тили айланмади. Ўзини зўрлаб бақирди:

– Ла илаҳа иллАллоҳ!

– Адаси, адаси, кўзингизни очинг, сизга нима бўлди? Вой, бирам босинқирадингиз-ей...

Зоҳид кўзларини очиб, сочлари тўзғиган хотинини кўрди.

– Ҳечам бунақанги бақирмовдингиз-а, кўчага чиқ-қанингизда гадойга етти танга садақа беринг. Балолардан

асрар экан. Тушингизда ўлик-пўлик кўриб қўрқдингизми? – хотини саволига жавоб кутмай, ўрнига чўзилди. – Чалқанча ётманг. Яна босинқирайсиз.

Зоҳид хотиннинг амрига бўйсуниб чап томонига ёнбошлади. Юраги тепишини аниқ сезди. Хаёлини чалғитиш учун юрак уришини санаб ётди. Хотинининг сўнгги гапи унга ғалати туюлди. Ўйлаб қараса, шу пайтгача тушида сира ўлик кўрмабди. Иши юзасидан турли мурдаларни турли ҳолатларда кўравериб унинг дийдаси қотиб кетган. Мана, йўл четида осилиб турган мурдани кўрган баъзи одамнинг эси оғиб қолиши ҳам мумкин. Зоҳид эса уни синчиклаб қараб чиқишга мажбур.

«Бир... ик-ки...»

Юраги худди аскар йигитларнинг қадам ташлашидай гурсиллай бошлади. Уйқуси тамом ўчган эди. Юрагида бехавотирлик сезиб, қаддини кўтарди. Хотини ухламаган эди, бошини сал кўтариб «Чой қўйиб берайми?» деб сўради. Зоҳид «Ухлайвер» деб ўрнидан турди-да, оёғига шиппакни илиб балконга чиқди.

Оқшомда ерни ямлаб ютаман деган ҳамла билан ёпирилиб келган қора булутлар тўдаси икки-уч ўт пуркаб, гулдурак солиб, тупроқни шиддатли томчилар билан савалагач, кучдан қолган замин осойишталик ҳукмида беозоргина нафас оларди. Осмон тоза, ҳаво беғубор... Зоҳид кўкрагини тўлдириб нафас олди. Хотинининг гапидан кейин ёқиб юборилган ўлик кўз ўнгидан кетмай қолди. Шундайгина катта йўл бўйига осилган. Ўн-ўн беш қадам нарида машиналар ўтиб турган. Аввал ҳам шундай бўлган. Аввал ҳам, ўтган куни ҳам бирон-бир машина тўхтамаган, «ҳой, нима қиляпсанлар!» демаган. «Жон ширин-да, – деб ўйлади Зоҳид. – Тўхтаб, танбеҳ берган одам ўлиши, омади келган тақдирда, ҳушидан кетгунича калтак ейиши мумкин эди. Ҳатто милиция машинаси ҳам тўхтамаган. Шу жойга келганда нима учундир гапга чалғиб, кўрмай ўтиб кетишган...»

Зоҳид бу сафар ишни гувоҳ топишдан бошламоқчи бўлди. Шу мақсадда Ҳамдам Толиповни автомобил на-

зорати ходимлари билан гаплашгани жўнатди. Оқшомдан тонггача тўхтатилган машиналарнинг рўйхатини олдирди.

– Ўзлари ҳам тунда ўтишибди. Гап билан чалғиб бу ёққа қарашмабди, – деди Ҳамдам, сўнг уларни, топган баҳоналарига қўшиб, бўралаб сўкди.

– Ҳамдам ака, шу йўлдан ўтган машина эгалари билан ўзингиз гаплашиб чиқасиз, – деди Зоҳид.

– Фойдаси бўлармикин? – деди майор Солиев, – улар ҳам айнан шу жойга яқинлашганларида гапга чалғиган бўлишади.

– Чиқмаган жондан умид, дейдилар, бир ҳаракат қилиб кўрайлик-чи...

...Ҳамдамни кечгача учратмади. Шу иш билан машғул бўлди, шекилли. Ўзи оқшомга қадар тиббий экспертиза хулосаларини кутди. Машина эгасини аниқлаш қийин бўлмади: Жамшид Суннатуллаев. 1954 йилда туғилган. Номусга тегишда айбланиб, қамалган. Муддатидан илгари озод этилган. Мактабда дурадгор бўлиб ишлайди.

– Бу ҳам номига ишлаган. Мактабга бориб юрма, уни барибир танишмайди, – деди Солиев.

Зоҳид ҳам шу фикрда эди. Мактабга борса фақат чалғиши мумкин. Лекин Суннатуллаевнинг жиноий иши баёни билан танишмоқни лозим, деб топди.

Баъзан одамзоднинг ақлига қойил қолмоқ керак. Ўзининг хотирасига ишонмагани учун «архив» деган нарсани топганки, бу ихтирога тан бермоқдан ўзга чора йўқ. Тўғри, хорижда бу вазифа компьютер зиммасига юклатилган. Аммо бизнинг қоғозлардан иборат бўлган архивимиз компьютердан ишончлироқдир. Катта жиноятларни қўя турайлик, лозим бўлса, кунда неча марта акса ургансиз – барчасини муҳрлаб қўйиши мумкин. Зоҳидга ўхшаган азамат бир куни архивдаги «иш»ингизни очиб, «Хў-ўш, йигирма беш йил муқаддам, фалон куни, фалон соатда аксирган экансиз, тўғрисини айтинг, нима мақсадда аксиргансиз?» деб қолса ажабланмайсизми? Ана шу қоғозлар ичида Жамшидга алоқадор ҳужжатлар ҳам сақланар эди: бўйи 174 сантиметр, елкалари... кўкраги... оғирлиги, сочи...

ранги... Сурати: ёнбошдан, рўпарадан... Жингалак сочли хушрўй йигит. Кўзлари маъюс – «ростдан ҳам мен жиноятчиманми, ростдан ҳам мени қамайсизларми?» деяётгандай.

Зоҳид аввалига «Иш»ни ҳафсаласизлик билан варақлади. Ёши ўзидан каттароқ қари қизни зўрламоқчи бўлибди. Ўсмирлар орасида учраб турадиган воқеа. Уйғониш палласида ўзини бошқара олмай қоладиган ўсмирлар юрадиган йўл бу. Тергов баёнлари, гувоҳларнинг сўзларини ўқий бошлагач, сергак тортди. «Иш» билан тўлиқ танишиб чиққач, терговнинг ҳам, суд жараёнининг ҳам белгиланган режа асосида борганини, Жамшид гуноҳсиз эканини фаҳмлади. Зоҳид учун бу ажабланарли ҳол эмас эди. У фақат бир нарсани билмасди – ўсмирларку табиий бир куч олдида ожиз қолишади. Аммо бу ишни олиб борган терговчи, ҳакам қандай куч олдида ожиз қолишди? Уларни қандай куч бошқарди? Асадбекми? Зоҳид уззукун шу тўдани ўйлаб юргани учун ҳам хаёлига биринчи бўлиб Асадбекнинг номи келди. Кейин бу фикрдан қайтди: Асадбек ўсмир болани қаматиб юборадиган даражада майда бўлмаса керак. Жамшид қамалишида беайб экан, жиноятчи жандасини ўша ердан кийиб чиқдими? Сўнг кимга қўшилди? Нима ишлар қилди? Зоҳиднинг бошини гаранг қилган саволлар беҳисоб эди. Бу саволлар ҳолва экан. Суд тиббий экспертиза хулосалари уни гангитиб қўяёзди: мурданинг ёши эллик-эллик бешларда. Жигари ва бошига қаттиқ нарса урилган. Миясига қон қуйилган. Ўнг оёғи синган. Бўйи ҳам, кўкрак қафаси ҳам Жамшиднинг «Иш»идаги рақамларга тўғри келмайди. Энг муҳими, осиб ўлдирилмаган. Бу одамнинг жон берганига камида етти-саккиз кун бўлган.

Зоҳид аввалига «бошқа одам ҳақидаги маълумотни адашиб беришдими?» деб ўйлади. Телефон қилиб суриштирди ҳам. Йўқ, бу ўша – катта йўл ёқасида осилиб турган мурда эди. Зоҳиднинг илтимоси билан етиб келган майор Солиев ҳам, Ҳамдам Толипов ҳам бу хулосадан ажабланишди. Улар бир неча фурсат жим қолдилар. Зоҳид муаммони улар ёрдамида ҳал этмоқ ниятида эди. Хулосани

ўқигач, уларнинг кўзларида ҳам савол зоҳир бўлди. Кўпни кўрган Солиев «бунақа ҳодисалар янгилик эмас», деган маънода қараб қўйиган бўлса-да, ўйга толгани муаммога банди бўлиб қолганини ошкор этарди. Сукутнинг узоқ вақт ҳукмронлик қилишига Ҳамдамнинг тоқати етмади:

– Хўш, унда Жамшид қани? Бу одам ким? Уни Жамшид ўлдириб, сўнг қочиб қолганми?

– Ўзининг ўрнига машинасини қолдириб-а? – деб пичинг билан изоҳ берди Зоҳид.

– Ҳа, – деди Ҳамдам, – ташриф қоғози бўлмаса ўрнига машинасини қолдираверган. «Мени би-ир мазза қилиб қидириб топинглар» деганида бу.

Унинг ҳазили жавобсиз қолди.

– Хулоса чиқаришга шошилманглар, – деди Солиев ўйчан тарзда. – Ўлдирилган одам ким? Нима учун унинг мурдасини бир неча кун сақлаб туриб, сўнг осиб, сўнг намойишкорона ёқиб юборишган? Бу– олдинги ўлимга жавобми? Энди Жамшиднинг машинаси... Улар кимнидир, балки айнан бизни Жамшиднинг ўлганига ишонтиришмоқчи бўлишганми? Ёки...

– Ёки қотил – Жамшид, дейишмоқчи, – деб изоҳ берди Ҳамдам.

Солиев ўйчан тарзда, худди ўзига-ўзи гапираётгандай эди. Ҳамдамнинг изоҳидан сўнг, унга норози қиёфада боқди:

– Уларни шунчалик калтафаҳм деб ўйлайсизми? – деди нохуш оҳангда. Сўнг Зоҳидга қаради: – Нима қилмоқчисан?

– Ҳайронман. Ўйлаб кўришим керак. Эртага уйига бораман.

– Ўзинг хабар бермоқчимисан? – деди Ҳамдам ажабланиб. – Борма, балога қоласан. Участкавойга айтамиз.

– Сиз... ҳайдовчилар билан гаплашдингизми? – деди Зоҳид унинг гапига эътибор қилмай.

– Гаплашяпман. Учтасини топдим. Кўрмадик, деб туриб олишди. Кўрдим, дейдиган марднинг топилишига ишонмайман...

KITOBXON
BILIMLAR XAZINABONI

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to‘liq versiyasi https://kitobxon.com/oz/asar/3579 saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси https://kitobxon.com/uz/asar/3579 сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию можно найти на сайте https://kitobxon.com/ru/asar/3579